

► Kronikk av statsminister Jens Stoltenberg

Psykologene kan bidra i samfunnsplanleggingen

Da Einar Gerhardsen talte til Nordisk psykologmøte i 1947 (neste side), var det som statsminister i et land preget av omfattende gjenreisingsarbeid etter krigen, der målet var å legge grunnlaget for bedre levekår og tryggere forhold for befolkningen. Et tilbakeblikk på de 60 årene som har gått, viser at vi har lyktes i å skape et godt samfunn der Gerhardsens ord «det er ikke brikker, men levende mennesker en har med å gjøre», er ivaretatt.

Men noe er blitt borte på veien: Dagens samfunn er preget av høyt tempo, raske endringer og økende krav til fleksibilitet og ytelse hos enkeltmennesket. Ifølge Folkehelseinstituttet kommer rundt halvparten av oss til å få en psykisk lidelse i løpet av livet. Samfunnets respons på disse lidelsene er endret siden Gerhardsens tale. Vi har fått et tøffere arbeidsliv. Samtidig har vi fått stadig bedre velferdsordninger som gjør at flere får hjelp ved psykiske lidelser, og en større andel uførepensjoner innvilges med bakgrunn i en psykisk lidelse.

Opptrappingsplanen for psykisk helse (1999–2008), som ble enstemmig vedtatt i Stortinget, var en historisk satsing for å styrke befolkningens psykiske helse. Planen skulle ligge til grunn for all planlegging, utbygging og drift av tjenester på alle nivåer. Den varslet også en ny forståelse av psykisk helse og framhevet nødvendigheten av å endre våre holdninger til mennesker med psykisk sykdom for å nå målet om «selvstendighet og evnen til å mestre eget liv for mennesker med psykiske lidelser».

Vi har nådd målene knyttet til penger og kapasitet. Dobbelt så mange får hjelp i dag sammenliknet med i 1998, men det gjenstår mye arbeid for å oppnå bedre tilgjengelighet, større utbredelse av virksomme tilbud og at tvangsbruken går ned. Det er fremdeles for dårlig samarbeid mellom aktørene, noe som bidrar til at mange pasienter opplever svikt og brudd i tjenestene, og det legges fortsatt for liten vekt på sammenhengen mellom rusmisbruk og psykisk

helse. Regjeringen er godt i gang med videre satsing i kjølvannet av opptrappingsplanen. Arbeidslivsstrategien som varer ut 2012, inneholder er rekke tiltak for å hindre at mennesker med psykiske lidelser faller ut av arbeidslivet.

Samhandlingsreformen som nå ligger i Stortinget, er en av regjeringens mest omfattende satsinger. Sammen med NAV-reformen og pensjonsreformen skal den bi-

dra til en bærekraftig utvikling som tar hensyn til økende antall eldre, færre i arbeidsfør alder og endringer i sykdomsbildet. Målet med samhandlingsreformen er at befolkningen skal få bedre helse- og omsorgstjenester som er lettere tilgjengelig og godt koordinert. Innsatsen skal særlig settes inn på å forebygge og begrense sykdom. Å utvikle lavterskeltilbud som når fram til mennesker med psykiske lidelser og rus-

middelproblemer, er en viktig del av dette arbeidet. Den viktigste suksessfaktoren for å lykkes med samhandlingsreformen er at vi klarer å rekruttere fagfolk med kunnskap og kompetanse til kommunene. Det betyr at fastleger, psykologer, sykepleiere, fysioterapeuter og annet helsepersonell må spille på lag og engasjere seg der folk lever og bor.

Psykologer er viktige fagpersoner i samhandlingsreformen for å forankre et godt kommunalt tilbud, innen forebygging og i kontaktfilaten mellom psykisk helsevern og kommunale arenaer og tjenester.

WHO anslår at psykiske lidelser kommer til å være den største sykdomsbelastningen i 2020. Regjeringen vil at vi skal være i forkant av denne utviklingen. Det er et mål å snu trenden der stadig flere personer under 40 år blir uføretrygdet på grunn av psykiske plager. Et ledd i denne satsningen er å få psykologkompetanse ut i kommunene slik at det blir et samarbeid med fastleger og annet personell om å utvikle gode tilbud for mennesker med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer.

For å møte dagens utfordringer innen psykisk helse er det mer enn noen gang før bruk for «menneskekunnskap på vitenskapelig grunn», slik Gerhardsen så treffende karakteriserte det. I talen fra 1947 sier han at psykologien skal bidra til å styrke barns oppvekstvilkår både gjennom skolen og gjennom foreldreveiledning knyttet til oppdragelse. Det som var riktig i nøkterne etterkrigsår, er like anvendbart i dagens samfunn med stor materiell velferd og muligheter. Det er derfor vi har PP-tjeneste, skolehelsetjeneste, barnehager, skole med vekt på inkludering og mestring, og barnevern og psykisk helsevern for barn og unge. Disse tjenestene må hele tiden utvikles videre slik at de møter barnas behov. Regjeringen har nedsatt et utvalg (Flatø-utvalget) som skal se på hvordan tjenestene kan organiseres på best mulig måte for barn og unge som trenger hjelp. Utvalgets innstilling kommer i år.

Det er viktig at Norsk Psykologforening er i takt med utfordringene, både i praksisfeltet og når det gjelder innhold i grunn-, etter- og videreutdanning av psykologer. På denne måten kan psykologene bidra i samfunnsplanlegging og politikkutforming for å sikre at alle får ta del i velferdsutviklingen. ♦

► Fra Nordisk psykologmøte 1947

Einar Gerhardsens tale til psykologene

På vegne av den norske regjering ønsker jeg psykologer fra alle de nordiske land velkommen til Norge.

Det er en spesiell glede for oss at Oslo er blitt møtestedet for det første møte av fagpsykologer som er holdt i Norden. Vi er alltid glad for å motta våre nordiske venner – og vi er glad for å kunne huse vitenskapsmenn innen et fag som har fått og vil få stor og økende betydning for praktisk virksomhet på samfunnslivets forskjellige felter.

De nordiske land er i denne tid, som verden for øvrig, oppe i et omfattende og mangfoldig gjenreisings- og nyreisingsarbeid. I alle våre land har den samfunnsmessige utvikling medført at selve samfunnet, stat og kommune og deres organer, i langt høyere grad enn før, må gripe regulerende inn i den enkelte samfunnsborgers virksomhet, både i og utenfor hans yrkesarbeid. Det samme gjelder i virkeligheten også de store organisasjoner og nærings- og arbeidslivet. For enhver som i stillings medfør må treffe avgjørelser av denne art, er det én ting en alltid bør holde seg for øye: det er ikke brikker, men *levende mennesker* en har med å gjøre.

Her må vi, noen hver av oss, greie oss med den menneskekunnskap som vi har

ervert oss i årenes løp. Men en føler seg tryggere om en kan supplere og underbygge dette med det vitenskapen kan fortelle en. Derfor vil psykologien, som vel kan kalles menneskekunnskap på vitenskapelig grunn, bli et fag som vil måtte innta en viktig plass i forskningsarbeidet i vår tid.

I Norge har interessen for psykologiske problemer lenge vært levende. Vi har tradisjoner i vår litteratur. Og vi har hatt lærerpersonligheter som det har lyktes å gjøre psykologiens landvinninger kjent også utenfor vitenskapsmenneskenes krets. Særlig tenker jeg her på dens betydning for en rasjonell og riktig løsning av oppdragelses- og skolepørsmål og som grunnlag for rettledning i valg av yrke. Sunne og tilfredse barn, og ungdom som finner seg til rette i et arbeid de passer for, er to viktige forutsetninger for en harmonisk samfunnsutvikling.

Jeg håper at samværet og drøftingene under det første nordiske psykologmøte må gi både vitenskapelig og personlig utbytte for deltakerne og ønsker Dem alle vel møtt til arbeid og fest. ♦